

به نام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه برنگذرد

شاهنامه و نگارگری

مناایسه نگاره‌های استاد فرشچیان

با

استاره‌های شاهنامه

دکتر فرامرز شهسواری

پروین امیری



سرشناسه: شهسواری، فرامرز، ۱۳۴۸، Shahsavari, Faramarz،
عنوان و نام پدیدآور: شاهنامه و نگارگری: مقایسه نگاره‌های استاد فرشچیان با
داستان‌های شاهنامه/ فرامرز شهسواری، پروین امیری.

مشخصات نشر: کرمانشاه، پارسی نامه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۲۶ ص. رقعی

شابک: ۴۵۰۰۰ ریال، ۴-۳۲-۹۷۳۰۳۲-۹۷۸-۶۲۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: مقایسه نگاره‌های استاد فرشچیان با داستان‌های شاهنامه.

موضوع: فرشچیان، محمود، ۱۳۰۸- - نقاشی‌ها، مینیاتورها و غیره.

موضوع: فردوسی، ابولقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ ق، شاهنامه، نقاشی‌ها، مینیاتورها و غیره.

موضوع: Ferdowsi, Abolqasem. Shahnameh, etc.

painting Miniatures, etc.

موضوع: شاهنامه در هنر.

موضوع: Shahnameh in art.

موضوع: نقاشی‌های ایرانی - قرن ۱۴

موضوع: Miniature painting, Iranian-20th century:

موضوع: شعر فارسی - قرن ۴

موضوع: Persian poetry—10th century:

موضوع: ادبیات تطبیقی

موضوع: Comparative literature:

شناسه افزوده: امیری، پروین، ۱۳۵۲-

رده بندی کنگره: ND ۹۸۹

رده بندی دیویی: ۷۵۹/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۲۶۱۷۶

انتشارات پارسی نامه



- ماهنامه نگارگری
- نویسنده: دکتر فرامرز شهسواری، پروین امیری
- چاپ: پارسی نامه - ۱۳۹۵ - اول
- قطع: رقعی ۲۶ صفحه
- تیراژ: ۵۰۰ جلد
- قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۳۰۳۲-۴
- طرح جلد: فاطمه یزدانی فر

siname1396@gmail.com

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۰
فصل اول: کلیات و تعاریف.....	۱۵
۱-۱-۱- اهمیت نگارگری و شاهنامه.....	۱۶
۱-۲- بخش دوم: تعاریف.....	۱۸
۱-۲-۱- ادبیات تطبیقی و نقاشی.....	۱۸
۱-۲-۲- نگارگری سنتی و تفاوت آن با مینیاتور و نقاشی.....	۲۶
۱-۲-۳- ویژگی‌های کلی نگارگری ایرانی.....	۲۶
۱-۲-۴- چشم‌اندازهای تاریخی نگارگری ایرانی.....	۳۰
۱-۲-۵- مکتب‌های نگارگری ایران پس از اسلام.....	۳۳
۱-۲-۶- نگارگری و ادبیات فارسی.....	۳۷
۱-۲-۷- شاهنامه‌نگاری (مصورسازی شاهنامه).....	۳۹
۱-۲-۸- زندگی‌نامه و سبک نگارگری استاد فرشچیان.....	۴۲
فصل دوم: بررسی تطبیقی داستان‌های غنایی شاهنامه و نگارهای فرشچیان.....	۴۵
۲-۱- بخش اول: داستان بیژن و منیژه.....	۴۷
۲-۱-۱- دستگیری بیژن به دست گرسیوز.....	۴۸
۲-۱-۱-۱- روایت شاهنامه.....	۴۸
۲-۱-۱-۲- خوانش نگاره.....	۵۰
۲-۱-۱-۳- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره.....	۵۱
۲-۱-۲- روایت بیرون کشیدن بیژن از چاه.....	۵۵
۲-۱-۲-۱- روایت شاهنامه.....	۵۵
۲-۱-۲-۲- خوانش نگاره.....	۵۹

۵۹.....	۲-۱-۲-۳- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۶۴.....	۲-۲- بخش دوم: داستان بهرام گور و دختر گوهر فروش
۶۴.....	۲-۲-۱- روایت شاهنامه
۶۷.....	۲-۲-۲- خوانش نگاره
۶۸.....	۲-۲-۳- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۴۵.....	فصل سوم: بررسی تطبیقی داستان‌های تاریخی شاهنامه و نگاره‌های فرشچیان
۷۷.....	۳-۱- بخش اول: داستان آمدن اسکندر بر بالین دارا
۷۷.....	۱-۱- روایت شاهنامه
۸۱.....	۳-۱-۱- خوانش نگاره
۸۱.....	۳-۱-۲- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۸۴.....	۳-۲- بخش سوم: تاج داشتن بهرام گور از میان دو شیر
۸۴.....	۳-۲-۱- روایت شاهنامه
۸۸.....	۳-۲-۲- خوانش نگاره
۸۹.....	۳-۲-۳- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۹۲.....	۳-۳- بخش سوم: داستان کشته شدن بهرام چوبینه به دست قلون
۹۲.....	۳-۳-۱- روایت شاهنامه
۹۷.....	۳-۳-۲- خوانش نگاره
۹۷.....	۳-۳-۳- تحلیل روایت و نگاره
۱۰۳.....	فصل چهارم: بررسی تطبیقی داستان‌های اسطوره‌ای و حماسی شاهنامه و نگاره‌های فرشچیان
۱۰۵.....	۴-۱- بخش اول: داستان فریدون، مجلس رای زدن فریدون و خنجر
۱۰۵.....	۴-۱-۱- روایت شاهنامه
۱۰۸.....	۴-۱-۲- خوانش نگاره
۱۰۹.....	۴-۱-۳- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۱۳.....	۴-۲- بخش دوم: داستانهای رستم
۱۱۳.....	۴-۲-۱- کشتن رستم پیل سپید را
۱۱۳.....	۴-۲-۱-۱- روایت شاهنامه
۱۱۵.....	۴-۲-۱-۲- خوانش نگاره
۱۱۵.....	۴-۲-۱-۳- تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۱۸.....	۴-۲-۲- خوان سوم، کشتن رستم ازدها را
۱۱۸.....	۴-۲-۲-۱- روایت شاهنامه

۱۳۲	 ۴-۲-۲-۲ خوانش نگاره
۱۳۳	 ۴-۲-۲-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۳۵	 ۴-۲-۳-۱ خوان هفتم، کشتن رستم دیو سپید را
۱۳۵	 ۴-۲-۳-۲ روایت شاهنامه
۱۳۹	 ۴-۲-۳-۳ خوانش نگاره
۱۳۹	 ۴-۲-۳-۴ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۳۲	 ۴-۲-۴-۱ نبرد رستم و اشکبوس
۱۳۲	 ۴-۲-۴-۲ روایت شاهنامه
۱۳۵	 ۴-۲-۴-۳ خوانش نگاره
۱۳۶	 ۴-۲-۴-۴ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۳۸	 ۴-۲-۵-۱ نبرد رستم و افراسیاب
۱۳۸	 ۴-۲-۵-۲ روایت شاهنامه
۱۴۱	 ۴-۲-۵-۳ خوانش نگاره
۱۴۸	 ۴-۲-۵-۴ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۴۴	 ۴-۳-۱-۱ بخش سوم: داستان دیو سپید و شاهنامه
۱۴۴	 ۴-۳-۱-۲ داستان سیاوش
۱۴۴	 ۴-۳-۱-۳ گذر سیاوش از آتش
۱۴۴	 ۴-۳-۱-۴ روایت شاهنامه
۱۴۸	 ۴-۳-۱-۵ خوانش نگاره
۱۴۹	 ۴-۳-۱-۶ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۵۲	 ۴-۳-۱-۷ کشته شدن سیاوش
۱۵۲	 ۴-۳-۱-۸ روایت شاهنامه
۱۵۵	 ۴-۳-۱-۹ خوانش نگاره
۱۵۶	 ۴-۳-۱-۱۰ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۵۹	 ۴-۳-۲-۱ نبرد رستم و اسفندیار
۱۵۹	 ۴-۳-۲-۲ روایت شاهنامه
۱۶۳	 ۴-۳-۲-۳ خوانش نگاره
۱۶۴	 ۴-۳-۲-۴ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۶۶	 ۴-۳-۳-۱ کشتن رستم شغاد را
۱۶۶	 ۴-۳-۳-۲ روایت شاهنامه

۱۷۱	 ۴-۳-۳-۲ خوانش نگاره
۱۷۱	 ۴-۳-۳-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۷۴	 ۴-۳-۴ داستان سهراب
۱۷۴	 ۴-۳-۴-۱ لشکرکشی سهراب
۱۷۴	 ۴-۳-۴-۱-۱ روایت شاهنامه
۱۷۶	 ۴-۳-۴-۱-۲ خوانش نگاره
۱۷۷	 ۴-۳-۴-۱-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۸۰	 ۴-۳-۴-۲ برد سهراب و گردآفرید
۱۸۰	 ۴-۳-۴-۲-۱ روایت شاهنامه
۱۸۳	 ۴-۳-۴-۲-۲ خوانش نگاره
۱۸۴	 ۴-۳-۴-۲-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۸۶	 ۴-۳-۴-۳ شدن سید اب به دست رستم
۱۸۶	 ۴-۳-۴-۳-۱ روایت شاهنامه
۱۹۰	 ۴-۳-۴-۳-۲ خوانش نگاره
۱۹۰	 ۴-۳-۴-۳-۳ تحلیل تطبیقی روایت و نگاره
۱۹۳	 ۴-۴ بخش چهارم: دیگر داستان‌های شاهنامه
۱۹۳	 ۴-۴-۱ نبرد یازده رخ، روایت نبرد گودناری و ویسه
۱۹۴	 ۴-۴-۱-۱ روایت شاهنامه
۱۹۷	 ۴-۴-۱-۲ خوانش نگاره
۱۹۷	 ۴-۴-۱-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۱۹۹	 ۴-۴-۲ نبرد کیخسرو و شیده
۱۹۹	 ۴-۴-۲-۱ متن شاهنامه
۲۰۴	 ۴-۴-۲-۲ خوانش نگاره
۲۰۵	 ۴-۴-۲-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۲۰۷	 ۴-۴-۳ کشته شدن افراسیاب و گرسوز
۲۰۷	 ۴-۴-۳-۱ روایت شاهنامه
۲۱۰	 ۴-۴-۳-۲ خوانش نگاره
۲۱۱	 ۴-۴-۳-۳ تحلیل روایت شاهنامه و نگاره
۲۱۵	 نتیجه گیری
۲۱۹	 منابع و مأخذ

پیش گفتار

شاهنامه فردوسی بزرگترین اثر حماسی منظوم دنیای کهن سند هویت ملی، فرهنگی و ادبی ایران است که بر ساحت‌های گوناگون فرهنگی - هنری پس از خود مانند نمایش‌نامه، مینیاتور، نقاشی، نگارگری و ... اثرگذار بوده است، چنان که امروزه نیز همچون گذشته نگارگری روایت‌های آن اهمیت به‌سزایی یافته است. استاد فرشچیان تعدادی از روایت‌های آن را با تکیه بر هنر نگارگری به تصویر کشیده است. فردوسی استاد بی‌نظیر تصویرپردازی و توصیف است و استاد فرشچیان نگارگر صاحب سبک و یک ایرانی دوره معاصر اهتمامی ویژه در نگارگری روایت‌های شاهنامه انجام داده است.

ویژگی مهم سبک نگارگری فرشچیان پایبندی به نگارگری سنتی و تلفیق آن با شیوه‌های نوین نقاشی است. آن به کتاب حاضر در پی آن است، بررسی و تحلیل چگونگی کارکرد روایت‌های شاهنامه فردوسی در نگاره‌های استاد فرشچیان با رویکردی توصیفی - تحلیلی در چارچوب مکتب آمریکایی ادبیات تطبیقی و نظریه‌های رنه و لک و هنری رمارک در حوزه مطالعات میان‌رشته‌ای است تا جاذبه‌های بلاغی و شگردهای کارکردی در رشتاری فردوسی و دیداری فرشچیان با تکیه بر عناصر مهم روایت مانند شیوه پردازی، صحنه - آرای، رویدادها، عملکردها و شگردهای پردازش صحنه مانند پرسپکتیو، نمای نزدیک و دور برای بیان مفهوم مورد نظر شاعر تبیین گردد.